

Desatero dobré praxe při odškodňování za nezákonné rozhodnutí nebo nesprávný úřední postup

Ombudsman podle zákona chrání lidi, pokud úřady porušují právo, jsou nečinné nebo nejednají podle principů dobré správy.

V roce 2010 ombudsman zjistil, že ministerstva při posuzování žádostí o odškodnění za nezákonné rozhodnutí nebo nesprávný úřední postup postupují různě, mají průtahy a výsledek posouzení je nepředvídatelný. Nejvíce nejasností provázelo posuzování žádostí o přiměřené zadostiučinění za nemajetkovou újmu.

Proto ombudsman sestavil desatero dobré praxe, aby žadatelé věděli, jak má ministerstvo postupovat a co mohou oprávněně požadovat. Současně jde o kritéria, jimiž ombudsman sám hodnotí správnost postupu ministerstev.

Ombudsman desatero předložil Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky ve své [výroční zprávě za rok 2010](#) (str. 175). Veřejnost s desaterem seznámil [tiskovou zprávou](#).

V srpnu 2012 vláda ministerstvům a ostatním správním úřadům doporučila, aby při odškodňování toto desatero dodržovaly ([usnesení vlády č. 593](#)).

1. Na každém ministerstvu žádosti vyřizuje jen jedno místo.

Každé ministerstvo určí jeden organizační útvar k vyřizování žádostí podle [zákona č. 82/1998 Sb.](#) Ostatní útvary žádosti ihned předávají tomuto útvaru. Ministerstva si mezi sebou vyměňují informace a sjednocují postupy.

2. Ministerstvo vede přehledy o vyřizovaných žádostech.

Každé ministerstvo sleduje statistické údaje o vyřizovaných žádostech. Zaznamenává například případy, kdy poskytlo odškodnění, včetně jeho výše, aby zajistilo předvídatelnost rozhodování v podobných případech.

3. Ministerstvo každou žádost posoudí podle skutečného obsahu.

Ministerstvo podle obsahu žádosti posoudí, zda jde o žádost o náhradu škody způsobené nesprávným úředním postupem (zejména nečinností úřadu), nebo nezákonným rozhodnutím, anebo o žádost o přiměřené zadostiučinění za nemajetkovou újmu. Žádost nesmí hodnotit podle názvu nebo zjevně chybné formulace.

4. Ministerstvo žadatele vyrozumí, že žádost dostalo.

Po doručení žádosti ministerstvo každého žadatele vyrozumí, že žádost dostalo. Může ho současně požádat o číslo účtu, na který by vyplatilo případně přiznané odškodnění, pokud není v žádosti uvedeno.

5. Ministerstvo zjistí a odstraní příčiny systémové nečinnosti úřadů vyplývající z žádostí o odškodnění.

Pokud žádosti o odškodnění poukazují na systémovou nečinnost v některé agendě ministerstva, ministerstvo bezodkladně zjistí a odstraní příčiny nečinnosti. Chrání tak jednotlivce před nečinnostmi, zajišťuje spravedlivý proces a snižuje náklady státu na náhradu způsobené újmy.

6. Ministerstvo žadatele vyzve k doplnění žádosti.

Ministerstvo žadatele vyzve k doplnění, pokud v žádosti neuvedl důležitý údaj (např. výši odškodnění) nebo nepřiložil písemnost důležitou pro posouzení případu.

7. Ministerstvo neodmítne přiznat odškodnění, pokud uzná pochybení úřadu.

Pokud ministerstvo zjistí pochybení úřadu (zejména nečinnost), nepotřebuje rozhodnutí soudu k tomu, aby žadatele odškodnilo. Dobrovolné plnění je mimosoudním vyrovnáním. Strany tak bezdůvodně nezatěžují soudy a šetří své náklady.

8. Ministerstvo žádost vyřídí do šesti měsíců.

Ministerstvo žadateli do šesti měsíců sdělí, zda ho odškodní, nebo ne.

Pokud ministerstvo z vážných důvodů nemůže žádost vyřídít do šesti měsíců, vyrozumí žadatele o důvodech zpoždění a termínu, kdy může očekávat odpověď. Současně žadatele poučí o tom, že pokud odškodnění nedostane do šesti měsíců od podání žádosti, může podat žalobu k soudu.

9. Ministerstvo vyřízení žádosti zdůvodní. Pokud žádosti vyhoví, bezodkladně vyplatí odškodnění.

Ministerstvo žadateli srozumitelně vysvětlí, proč žádosti vyhovělo, nebo nevyhovělo.

Pokud žádosti vyhoví (i zčásti), náhradu vyplatí bezodkladně, nejpozději do šesti měsíců od obdržení žádosti.

Podle intenzity nemajetkové újmy může ministerstvo přiměřené zadostiučinění poskytnout také uznáním nezákonnosti nebo nečinnosti a omluvou. Peníze jako přiměřené zadostiučinění vyplatí, pokud nemajetkovou újmu nelze nahradit jinak a samotné uznání porušení práva by nestačilo.

Při posuzování důvodnosti žádosti musí ministerstvo respektovat ustálenou judikaturu Evropského soudu pro lidská práva. V případě potřeby požádá o součinnost Ministerstvo spravedlnosti.

10. Ministerstvo si může vzít advokáta jen výjimečně ve složitých případech.

Žádosti o odškodnění na ministerstvu vyřizují odborní zaměstnanci. Tito zaměstnanci jednají za ministerstvo (za stát) také před soudem, pokud žadatel podá žalobu. Ministerstvo si může vzít advokáta jen výjimečně, ve zcela ojedinělých, skutkově a právně složitých případech. Ani když ministerstvo (stát) uspěje, nemusí mu soud přiznat náhradu nákladů na advokáta.